

מסורת הש"ס

עין משפט
נר מצוה

לה

שבועת העדות פרק רביעי שבועות

ומשני להכי כהנה כו': מתנאי' אלא על טענת ממון כפקדון. שאלו העדות היו מחייבין אותו ממון אבל זה אם העדות לא היה מחויב שהיה יכול לומר חורגני בני משביעי אני עליכם. כולה מתנאי' מפרש בגמרא: גמ' ויש לו. שהיה עד צאותה שעה: פשיטא.

דאי לא עדים ציינתו מאי אינטיקן למיתני צמתתין פטורין: לא לריכה דקאי עליהו. שעומד צדד עדי: משה דסימא. ודאי להקד דקימני גביה קאמר והרי ייחד עדי קמ"ל: פניא נמי הכי. דלף על גב דגזייהו קאי פטורין: ראה סיעה של בני אדם ועדי ציינהו. ע"כ דקאי גזייהו קאמר מדקאמר סיפא כו' (א) אפי' כל העומדין כלן ת"ל והוא עד: הרי ייחד עדין. דכיון דלמנ עומדין כלן אותן העומדין אללו ייחד ומייבין ולי לא פריש הכי בהדיא תנא ברישא פטורין: אם לוא יגיד. כתיב מלל לנדרש גיה לו לא: מתנאי' משה אני עליכם. בגמרא מפרש: נאלף דל"ג. שם הכתוב צלף צלף: דל"ג: צו"ד ט"ז. שם הכתוב ארבע אותיות הכתוב צו"ד ה"י: המקלל צונו. מנכך את השם בחד מהס כגון יכה פלוני את פלוני שזה הוא חיוזו כשמקלל שם צנע: חייב מימה: המקלל עלמו כו'. מפרש בגמרא (ב):

יכה ה' אלהים (ב) וכן יכה אלהים

גרס רש"י (א) אלהים (ב) וכן יכה אלהים משה מומתו ודוק קמ"ז וזו הוא אלה. אם אמר לעדים אחד מן המקראות שבקלות יכה השם צחפת וגו' אם לא תעידו וכן (א) יכה השם כגון שהיה אחד קורא קלות צנתורה ואמר לעדים כן (ב) יכה אם לא תעידו וזו היא אלה דלא כתיב בהם (ב) כלל אלות הנצרות: אם יכך. אם תעידו או יברכך את השם תעידו (ד) וכפר: ר' מאיר מחייב. (ה) מכלל לאו אתה שומע הן אל יכה את תעידו ואם לא תעידו יכך: גמ' בלוואה האמורה בתורה. אלה (א) המלוות (ב) כתב צפרשת נדרים (ויקרא (ז)): כוננס. לטון אסירה בצבלי צרול (תהלים קמט): אוסרם אני בצנועה. מזכיר את השם בחד מכל הלשונות הללו: בני

הגהות הב"ח

(א) בפשטה יכה ה' רש"י יכבם אלהים: (ב) וכן יכבם ד"ה יכה ה' וכן יכבם אלהים גרסי כל"ל: (ג) ד"ה וזו אלו וכו' וכן יכבם השם וכו' וכן יכבם אלה: (ד) ד"ה המלוות יכבם השם וכו' יכבם ד"ה האמורה בתורה אלה החקים אשר צוה ה' אלה המלוות: (ו) תוס' ד"ה בפר"ט. מ"ב מין גע"ז דף י"ט ע"א בתוס' ד"ה הוא השם (ויכ"כ הגרע"א):

הגהות הגר"א

[א] בפשטה אלקים. נמחק: [ב] גם אשין נמחקו כגון אל אלה לילי (ועמ"ש רש"י צו"ד סימן גע"ז פ"ק ט"ט):

רבינו חננאל

להכי כתב רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשו דבכולהו כתיב ונעלם ולמנ שחיב המודי כשונג: מתנאי' משביעי אני עליכם שתעידו לי שאמר איש פלוני לית לי מאתים וזו ולא נתן. וכפרו פטורין. דליף תחטא חטאת מפקדון מה פקדון תביעת עמך (כלו) [ישיר לן] אף בעדות תביעת ממון ויש לו עליו ממון של תובע. משביעי אני עליכם כשתדע לי עדות תעידו לי. וידעו לו עדות אח"כ. וכפרו בהן פטורין. שנאמר ושבעה קול אלה והוא עד. כלומר מקדש האלה. בעיקר שקדמה עדות לאלה ולא שקדמה האלה לעדות. עמד בבית הכנסת ואמר משביעי אני עליכם כו' עד פטורין. וכן אם יודעין לו עדות עד מפי עד. או שהיו קרובין או פסולין פטורין: ת"ר עמד בבית הכנסת ואמר משביעי אני עליכם שתבואו ותעידו לי יכול יהו חיביב. ודאי ושבעה קול אלה והוא עד. עד שיהא מתכוין להם פ"י והוא מתכוין לעד אמר שמואל ואפילו עדים ביניהן. וזו הלו ודעתיה עליוהו. מהו דתימא כמה דמתכוין ואמר להו דמי קמ"ל. גניא נמי הכי ראה סיעה של בני אדם ועדי ביניהן כו' עד יכול אפי' אמר כל העומדין כאן. ת"ל והוא עד וכיון שאומר

אין שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין. אף על גב דכבר שמענו דלפן נוהגת אלא בראון להעיד אינטיקן למיתני הכא דלפי' אם יש שלשה עדים והשנים כשרים פטורין לעדות שבטלה מקצתה בטלה כולה. ממוספות ה"ר משה: באלף דלת ביוד ה"י. אע"ג דההוא את השם צאומיתו אין לו חלק כו' (א) שמשא כיון שאינו מתכוין לשם מותר. גם זה ממוספות רצינו משה:

בבב"ר"ח (א) גרס א"ר מן השם אינו נמחק ותימה דמאי שנא

מל"ב מלצלות וש"ד משדי דנמחקין לפי שאין שם צפני עלמו ושמשא משום דשם המיוחד הוא יש להחמיר בו יומר: (ה) א"ר א"ר אברה ברבי יוסי ואלטריקן ללא תימא נמוקו עמו וכן [גרסן] ר"ס: באחרונה

עדות שתבואו ותעידו הרי אלו פטורין (עד שיהא מתכוין להם) אמר לשנים משביעי אני עליכם איש פלוני ופלוני שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידו שבועה שאין אני יודעין לך עדות והם יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין (ג) שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביעי אני עליכם שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידו הרי אלו פטורין (ד) עד שישמעו מפי התובע: גמ' ת"ר משביעי עליכם אם לא תבואו ותעידו שאמר איש פלוני לית לי מאתים וזו ולא נתן יכול יהו חיביב ת"ל יתחטא תחטא לגזירה שוה נאמר כאן תחטא ונאמר להלן תחטא מה להלן בתביעת ממון ויש לו אף כאן בתביעת ממון ויש לו: משביעי אני עליכם כשתדעו לי עדות כו': ת"ר משביעי אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידו יכול יהו חיביב ת"ל יושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע מי שקדמה עדות לשבועה ולא שקדמה שבועה לעדות: עמד בבית הכנסת ואמר משביעי עליכם: אמר שמואל יאפילו עדי ביניהן פשיטא זריכא דקאי עליוהו מהו דתימא כמאן דאמר להו דמי קמ"ל תניא נמי הכי (א) ראה סיעה של בני אדם עומדין ועדי ביניהן ואמר להן משביעי עליכם אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידו יכול יהו חיביב ת"ל והוא עד והרי לא ייחד עדיין יכול אפילו אמר כל העומדין כאן תלמוד לומר והוא עד והרי ייחד עדיין: אמר לשנים משביעי אני עליכם: ת"ר אמר לשנים משביעי אני עליכם פלוני ופלוני אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידו והן יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול יכול יהו חיביב ת"ל (א) לא יגיד ונשא עונו בראוין להגדה הכתוב מדבר: שלח ביד עבדו וכו': ת"ר שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביעי עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידו יכול יהו חיביב ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו מא' תלמודא אמר ר"א אם לוא יגיד כתיב אם לו לא יגיד ונשא עונו ואם לאחר לא יגיד פטור: מתנאי' משביעי (אני) עליכם מצוה אני עליכם אוסרם אני הרי אלו חיביבין בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברכ חסד ובכל הכנויין הרי אלו חיביבין המקלל בכולן חיביב דברי ר"מ וחכמים פוטורין המקלל אביו ואמו בכולן חיביב דברי ר"מ וחכמים פוטורין המקלל בכולן עובר בלא תעשה יככה ה' אלהים וכן גמ' משביעי עליכם מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר משביעי אני עליכם בשבועה האמורה בתורה מצוה אני עליכם בצוואה האמורה בתורה אוסרם אני בתיב אלא אביי אלא הא דתני רבי חייא כובלם אני הרי אלו חיביבין כובל באורייתא מי כתיב אלא אמר אביי ה"ק משביעי אני עליכם בשבועה מצוה אני עליכם בשבועה אוסרם אני בשבועה: באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברכ חסד: למימרא דחנון ורחום שמות ניגהו ורמינהו יש שמות שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין אלו הם שמות שאין נמחקין אלא אלהים אלהים אלהים אלהים אשר אלה אשר אלה אשר אלו אין נמחקין אלו אלו אין נמחקין הגדול הגבור האזק (א) האדיר והחזק והאמיץ העוז חנון ורחום אך אפים רוב חסד הרי אלו נמחקין אמר אביי מתניתין כמי שהוא חנון במי

עמו וכן [גרסן] ר"ס: באחרונה

תורה אור השלם. 1. נפיש פי התקא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד ונשא עונו: וקרא ר"א נפש פי התקא ומעלה מעל בין וכתב בעיניו בפקדון או בתשומת יד או בגול או עשק את עמיתו: וקרא ר"א יכבה יי בשחפת ובקדחת ובקלפת ובחרירי ובחרב ובשדפן ובקדקון וירשף עד אבדו: דברים כח כב

מוסף רש"י

דבכולן נאמר בהן ונעלם. ככל הכנויין בקרבן עולה ויודע. שנתם טווי ומטולא מקדש וקדשו ונאמר ונעלם. וכו'. בטומות עדות, לא נאלמ ונעלם (לעיל כה): אלא ובענין ברחותו: (א) שלח ביד עבדו. המוצע הבקיין ביד עבדו (לעיל כה): שאם אתם יודעין לו עדות. ככלע דעו (שם). יכול יהו חיביבין. העדים קרבן שנתם העדות אם לא העדותו (ערכין ח). והרי לא ייחד עדין. שכי' השעיב את טולן (שם). וע"ש גירסא אחרת בגמ'. אם לוא יגיד כתיב. כמזכו מלל לנדרש אם לו לא יגיד ונשא עונו. שנמטע שאלו שנטעם (לעיל כב).

טור: הני כולהו דתנן משביעי אני עליכם. פירשה רב יהודה משביעי אני עליכם בשבועה האמורה בתורה. ודחה אביי וקאמה משביעי אני עליכם בשבועה. מצוה אני עליכם בשבועה. ולא צריך האמורה בתורה אלא המשביעי בשבועה בלבד חיביב (אבל המשביעי בשבועה בלבד חיביב). אבל המשביעי עדי בשמים ובארץ פטורין. המשביעי (בה) [כאלף דלית] כיה בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברכ חסד ובכל הכנויים חיביב. ואקשינן עלה וכי חנון ורחום שם הוא ונרמיתין אלו שמות שאין נמחקין אלא אלהים אלהים אלהים אלהים אשר אלה אשר אלו אין נמחקין. ואלו נמחקין הגדול הגבור האזק (א) האמת עיון חנון ורחום אך אפים רב חסד. ופירק אביי מתני' משביעים במי ששמו רחום במי ששמו חנון.

רבינו חננאל (תמשך)

כל העומדין כאן ייחד עדי וחייבין. אמר לשנים [כרן] שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידו. וזו היודעין לו עדות עד מפי עד. יכול יהו חיביב. ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו בראוין להגדה הכתוב מדבר: מתנאי' משביעי אני עליכם שתעידו לי שאמר איש פלוני לית לי מאתים וזו ולא נתן. וכפרו פטורין. דליף תחטא חטאת מפקדון מה פקדון תביעת עמך (כלו) [ישיר לן] אף בעדות תביעת ממון ויש לו עליו ממון של תובע. משביעי אני עליכם כשתדע לי עדות תעידו לי. וידעו לו עדות אח"כ. וכפרו בהן פטורין. שנאמר ושבעה קול אלה והוא עד. כלומר מקדש האלה. בעיקר שקדמה עדות לאלה ולא שקדמה האלה לעדות. עמד בבית הכנסת ואמר משביעי אני עליכם כו' עד פטורין. וכן אם יודעין לו עדות עד מפי עד. או שהיו קרובין או פסולין פטורין: ת"ר עמד בבית הכנסת ואמר משביעי אני עליכם שתבואו ותעידו לי יכול יהו חיביב. ודאי ושבעה קול אלה והוא עד. עד שיהא מתכוין להם פ"י והוא מתכוין לעד אמר שמואל ואפילו עדים ביניהן. וזו הלו ודעתיה עליוהו. מהו דתימא כמה דמתכוין ואמר להו דמי קמ"ל. גניא נמי הכי ראה סיעה של בני אדם ועדי ביניהן כו' עד יכול אפי' אמר כל העומדין כאן. ת"ל והוא עד וכיון שאומר

עא א מיי פ"י מהלמט
שעומת הלכה ב:
עד ב מיי פ"ט הלכה
ח:
עה ג מיי שם הל'
ז: ד מיי שם הלכה ע:
עז ה מיי שם פקד י
הלכה ז:
עה ו מיי שם פקד ט
הלכה ז:
עב ז ח מיי שם הל'
עכ ז ח מיי שם הלכה יא
ופ"ז שם הלכה ז ג:
פא י מיי פ"צ מהלמט
עומת כוכבים הלכה
ז:
פב ב מיי פ"ה מהל'
ממרי הלכה ז סמג
לחון ריט טור ש"ע יוד
סימן רמא ספיק ו:
פג ל מיי פ"ו מהל'
מסדרין הלכה ג סמג
לחון ריט ר"א טור ש"ע
ה"מ ספיק כ ספיק ו:
פד מ מיי שם הלכה ד
טו ע מיי שם ספיק ז:
פה ב מיי פ"ט מהלמט
שעומת הלכה יא:
פז ז מיי פ"ו מהלמט
יודי המורה הלכה ז
סמג לחון ג טור ש"ע
יוד לחון ר"א טור ש"ע
פז ע מיי שם הל':
פח פ מיי פ"צ מהל'
שעומת הלכה ז והלכה
ז:

עא א מיי פ"י מהלמט
שעומת הלכה ב:
עד ב מיי פ"ט הלכה
ח:
עה ג מיי שם הל'
ז: ד מיי שם הלכה ע:
עז ה מיי שם פקד י
הלכה ז:
עה ו מיי שם פקד ט
הלכה ז:
עב ז ח מיי שם הל'
עכ ז ח מיי שם הלכה יא
ופ"ז שם הלכה ז ג:
פא י מיי פ"צ מהלמט
עומת כוכבים הלכה
ז:
פב ב מיי פ"ה מהל'
ממרי הלכה ז סמג
לחון ריט טור ש"ע יוד
סימן רמא ספיק ו:
פג ל מיי פ"ו מהל'
מסדרין הלכה ג סמג
לחון ריט ר"א טור ש"ע
ה"מ ספיק כ ספיק ו:
פד מ מיי שם הלכה ד
טו ע מיי שם ספיק ז:
פה ב מיי פ"ט מהלמט
שעומת הלכה יא:
פז ז מיי פ"ו מהלמט
יודי המורה הלכה ז
סמג לחון ג טור ש"ע
יוד לחון ר"א טור ש"ע
פז ע מיי שם הל':
פח פ מיי פ"צ מהל'
שעומת הלכה ז והלכה
ז:

הגהות הב"ח

(א) בפשטה יכה ה' רש"י יכבם אלהים: (ב) וכן יכבם ד"ה יכה ה' וכן יכבם אלהים גרסי כל"ל: (ג) ד"ה וזו אלו וכו' וכן יכבם השם וכו' וכן יכבם אלה: (ד) ד"ה המלוות יכבם השם וכו' יכבם ד"ה האמורה בתורה אלה החקים אשר צוה ה' אלה המלוות: (ו) תוס' ד"ה בפר"ט. מ"ב מין גע"ז דף י"ט ע"א בתוס' ד"ה הוא השם (ויכ"כ הגרע"א):

הגהות הגר"א

[א] בפשטה אלקים. נמחק: [ב] גם אשין נמחקו כגון אל אלה לילי (ועמ"ש רש"י צו"ד סימן גע"ז פ"ק ט"ט):

רבינו חננאל

להכי כתב רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשו דבכולהו כתיב ונעלם ולמנ שחיב המודי כשונג: מתנאי' משביעי אני עליכם שתעידו לי שאמר איש פלוני לית לי מאתים וזו ולא נתן. וכפרו פטורין. דליף תחטא חטאת מפקדון מה פקדון תביעת עמך (כלו) [ישיר לן] אף בעדות תביעת ממון ויש לו עליו ממון של תובע. משביעי אני עליכם כשתדע לי עדות תעידו לי. וידעו לו עדות אח"כ. וכפרו בהן פטורין. שנאמר ושבעה קול אלה והוא עד. כלומר מקדש האלה. בעיקר שקדמה עדות לאלה ולא שקדמה האלה לעדות. עמד בבית הכנסת ואמר משביעי אני עליכם כו' עד פטורין. וכן אם יודעין לו עדות עד מפי עד. או שהיו קרובין או פסולין פטורין: ת"ר עמד בבית הכנסת ואמר משביעי אני עליכם שתבואו ותעידו לי יכול יהו חיביב. ודאי ושבעה קול אלה והוא עד. עד שיהא מתכוין להם פ"י והוא מתכוין לעד אמר שמואל ואפילו עדים ביניהן. וזו הלו ודעתיה עליוהו. מהו דתימא כמה דמתכוין ואמר להו דמי קמ"ל. גניא נמי הכי ראה סיעה של בני אדם ועדי ביניהן כו' עד יכול אפי' אמר כל העומדין כאן. ת"ל והוא עד וכיון שאומר

הגהות הגר"א

[א] בפשטה אלקים. נמחק: [ב] גם אשין נמחקו כגון אל אלה לילי (ועמ"ש רש"י צו"ד סימן גע"ז פ"ק ט"ט):

(א) אולי דלילי האמין נתנו שמוס גבייהלמו לנפשו.